

Nr 354.

Godkänd av första kammaren den 9 juni 1934.

Godkänd av andra kammaren den 9 juni 1934.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar angående anslag till folkhögskolor ävensom till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning jämte i ämnet väckta motioner.

(Statsutskottets utlåtande nr 144.)

Till Konungen.

1:o) **Understöd åt folkhögskolor.** I den till riksdagen den 3 januari 1934 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1934/1935 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 168 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag) föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1934/1935 uppföra det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor med oförändrat belopp, 1,010,000 kronor, ävensom att besluta, att enahanda villkor, som för budgetåret 1933/1934 gälla ifråga om statsbidrag till anordnande av parallellundervisning vid folkhögskola, skola äga tillämpning även under budgetåret 1934/1935.

Riksdagen, som icke haft något att erinra emot Kungl. Maj:ts förslag, får anmäla, att riksdagen dels i riksstaten för budgetåret 1934/1935 uppfört det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor med oförändrat belopp, 1,010,000 kronor; dels ock beslutat, att enahanda villkor, som för budgetåret 1933/1934 gälla ifråga om statsbidrag till anordnande av parallellundervisning vid folkhögskola, skola äga tillämpning även under budgetåret 1934/1935.

2:o) **Stipendier åt elever vid folkhögskolor.** Kungl. Maj:t har (åttonde huvudtiteln, punkt 171) föreslagit riksdagen att öka det ordinarie

förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor, nu 410,000 kronor, med 90,000 kronor till 500,000 kronor.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, likalydande motioner (I: 220 och II: 387), vari hemställts, bland annat, att bestämmelserna om medellöshet förändras så, att behövande bonde- och med den jämställd ungdom får bättre möjligheter till vistelse vid folkhögskola.

Med bifall till en inom riksdagen väckt motion beslöt 1929 års riksdag, att de elever vid folkhögskola, som prövades vara i behov av stipendier, skulle, allt efter sina ekonomiska förhållanden, fördelas i tre behovsgrader, för vilka stipendierna skulle beräknas till högst respektive 45 kronor, 25 kronor och 15 kronor för elev och läsmånad.

I statsverkspropositionen till 1932 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att — med uteslutande ur riksstaten av det därstädes uppförda ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor — i riksstaten för budgetåret 1932/1933 till stipendier åt elever vid folkhögskolor uppföra ett ordinarie reservationsanslag å 410,000 kronor. Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 4 januari 1932 av ärendet förordade tillika departementschefen viss mindre rubbning av de för anslagets utgående fastställda grunderna.

I två inom riksdagen väckta, likalydande motioner hemställdes emellertid, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor fortfarande måtte uppföras som förslagsanslag.

Riksdagen beslöt i enlighet med motionärernas hemställan bibehålla anslaget som förslagsanslag. Riksdagen anförde därvid, att riksdagen icke ansåge någon ökning av anslagsbeloppet i anledning härav böra ske. I stället syntes reduceringen av stipendiebeloppen kunna göras något kraftigare än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Riksdagen ansåge för sin del, att maximibeloppet i de tre behovsgraderna borde bestämmas till respektive 35 kronor, 20 kronor och 15 kronor. Vidare ville riksdagen inskräpa vikten av att under nuvarande förhållanden såväl från skolöverstyrelsens sida som i vad på de lokala skolmyndigheterna ankomme en sträng gallring ägde rum vid stipendiefördelningen, så att inom de olika behovsgraderna endast verkligt behövande komme i åtnjutande av understöd.

Enligt vad riksdagen erfarit, har den av riksdagen anbefallda stränga gallringen vid stipendiefördelningen — särskilt på grund av den ökade kraftiga tillströmningen till folkhögskolorna och den på grund av den ekonomiska krisens långvarighet skeende förskjutningen bland eleverna till den mest behövande gruppen — kommit att för folkhögskolornas behövande elever medföra svårigheter, vilka knappast tidigare kunnat förutses. Riksdagen finner sig därför böra uttala sig för att de nu tillämpade stränga gallringsprinciperna något mildras. Särskilt synes högsta månadsbeloppet, 35 kronor, böra kunna tilldelas även vissa elever av den grupp, som den se-

naste tiden, just på grund av strängheten vid gallringen, måst nöja sig med 30 kronor per månad. Ett genomförande av nämnda förändring kommer givetvis att medföra ökad belastning på här ifrågavarande anslag. Härtill återkommer riksdagen i det följande.

I motionerna har yrkats, att bestämmelserna om medellöshet måtte förändras så, att behövande bonde- och med den jämställd ungdom finge bättre möjligheter till vistelse vid folkhögskola.

Enligt vad riksdagen har sig bekant, hava skolmyndigheterna, i sista hand skolöverstyrelsen, vid sin fördelning av stipendieanslagen sökt att i görligaste mån beakta jämväl lantbefolkningens berättigade krav. Riksdagen vill därför inskränka sig till att understryka önskvärdheten av att elever från dessa befolkningsgrupper icke bli tillbakasatta vid stipendiefördelningen. Redan genom den mindre stränga gallringsprincip, för vilken riksdagen i det föregående uttalat sig, hava vidare ökade möjligheter beretts för tillgodo-seende av jämväl här ifrågavarande elevkategorier. Med hänsyn till nu angivna omständigheter finner riksdagen någon förändring av gällande bestämmelser i av motionärerna antydd riktning icke vara erforderlig.

Slutligen har riksdagen att till behandling upptaga frågan om det belopp, med vilket det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor må bära upptagas i riksstaten för budgetåret 1934/1935. Kungl. Maj:ts förslag innebär en höjning från nu utgående 410,000 kronor med 90,000 till 500,000 kronor och motiveras med konstaterade anslagsöverskridanden. Såsom riksdagen redan tidigare framhållit, kommer mildrandet av den under senare år tillämpade stränga gallringsprincipen att medföra en ökad belastning av anslaget. En närmare beräkning av denna ökade belastning är givetvis omöjlig att verkställa. Riksdagen har emellertid, efter en verkställd överslagsberäkning, funnit sig bära förorda, att anslaget av nu nämnd anledning höjes med 50,000 kronor utöver det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet eller till 550,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, ökat det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor, nu 410,000 kronor, med 140,000 kronor till 550,000 kronor.

3:o) Understöd för avlöning av lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning. Kungl. Maj:t har (åttonde huvudtiteln, punkt 192) föreslagit riksdagen att öka det ordinarie förslagsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning, nu 730,000 kronor, med 270,000 kronor till 1,000,000 kronor.

Riksdagen har funnit sig bära bifalla Kungl. Maj:ts förslag och får alltså anmäla, att riksdagen ökat det ordinarie förslagsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning, nu 730,000 kronor, med 270,000 kronor till 1,000,000 kronor.

4:o) **Understöd för undervisningsmateriel åt kommunala anstalter för yrkesundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln upptagit det ordinarie förslagsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt kommunala anstalter för yrkesundervisning med oförändrat belopp, 80,000 kronor.

5:o) **Understöd för avlöning åt lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln upptagit det ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning åt lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning med oförändrat belopp, 380,000 kronor.

6:o) **Understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning har riksdagen i riksstaten för budgetåret 1934/1935 under åttonde huvudtiteln upptagit det ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med oförändrat belopp, 20,000 kronor.

7:o) **Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.** Kungl. Maj:t har (åttonde huvudtiteln, punkt 193) föreslagit riksdagen att till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra förslagsanslag av 150,000 kronor.

Kungl. Maj:ts under här förevarande punkt framlagda förslag innebär, att stipendieanslaget för nästkommande budgetår skulle utgå med samma belopp och enligt samma grunder som för närvarande. Riksdagen vill emellertid erinra, att stipendier från detta anslag pläga utgå enligt i huvudsak samma grunder som gälla för utgående av stipendier åt elever vid folkhögskolor. Under punkt 2:o) i det föregående har riksdagen beträffande sistnämnda stipendier uttalat sig för, att de nu tillämpade stränga gallringsprinciperna måtte något mildras. Enahanda uppmjukning av bestämmelserna finner riksdagen böra ske jämväl i fråga om stipendier från här förevarande anslag, varvid dock fortfarande bör iakttagas, att sådana elever, som under skoltiden erhålla logi och kost i hemmet, endast i undantagsfall böra komma i åtnjutande av stipendium. Med anledning av vad riksdagen sålunda förordat torde en höjning av anslagens belopp bliva erforderlig. I överensstämmelse med vad riksdagen beslutat beträffande anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor synes denna höjning böra beräknas till 10 procent av det belopp, med vilket enligt Kungl. Maj:ts förslag anslaget

skulle upptagas för nästkommande budgetår, d. v. s. till 15,000 kronor, vadan anslaget skulle upptagas med ett belopp av 165,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1934/1935 anvisat ett extra förslagsanslag av 165,000 kronor.

Stockholm den 9 juni 1934.

Med undersätlig vörndnad.
